

III RIIGIKOGU

8. istungjärk. Protokoll nr. 240 (41).

1929.

III Riigikogu koosolek 26. märtsil 1929
kell 19.40 min.

Kokku on tulnud 97 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **A. Rei**, sise- ja kohtuminister **T. Kalbus**, välisminister **J. Lattik**, sõjaminister **M. Juhkam**, rahaja kaubandus-tööstusminister **A. Oinas**, põllutöominister **K. Soonberg**, teedeminister **O. Köster**, töö-hoolekande- ja haridusminister **L. Johanson**.

Päevakord:

1. Eesti-Prantsuse kaubanduse- ja laevandusekonventsiooni kinnitamise seadus — III lugemisel.

2. Eesti kultuurkapitali seaduse § 3. muutmise seadus — III lugemisel.

3. Tollinõukogude täiendamise, salakau-pade loetluse täiendamise ja salakauba asjus trahvide ning tõkkeabinõude muutmise seadus — III lugemisel.

4. Ärimaksu seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

5. Liitumise seadus konventsiooniga teatud reeglite ühtlustamiseks laevade kokkupörke alal — III lugemisel.

6. Liitumise seadus konventsiooniga teatud reeglite ühtlustamiseks päästmise ja abiandmise alal merel — III lugemisel.

7. Raudteeasjanduse rahvusvahelise korra kohta käiva konventsiooni ja põhikirja ning selle allakirjutamise-protokolli kinnitamise seadus — III lugemisel.

8. Riigikogu liikmete tasu ja sõiduraha seadus — G. Ottas'e ja A. Veiler'i ettepanek.

9. Kollektiivlepingute seadus — II lugemisel.

10. Perekonnaseisu ametnike-vaimulike ja nende perekondade pensionikapitali seadus — II lugemisel.

11. Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse põhjal määratud pensionide kõrgendamise seadus — III lugemisel.

12. Riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioni seaduse põhjal määratud pensionide kõrgendamise seadus — III lugemisel.

13. Riigi asutustes ja ettevõtetes töötavate tööliste pensioniseaduse (RT 23 — 1926) §§ 3, 4, 5, 8, 24 ja 26 muutmise seadus — III lugemisel.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**, pärast abiesimees **M. Martna**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 19.40 min.

1. Päevakorra Juhataja **K. Einbund**:
vastuvõtmine. Avan Riigikogu koosoleku. Päevakorrast langeb ära punkt 8 — Riigikogu liikmete tasu ja sõiduraha seadus — G. Ottas'e ja A. Veiler'i ettepanek —, kuna see seaduseelnõu Riigikogu eelmisel koosolekul anti komisjoni.

K. Tamm (põl): Teen ettepaneku, päevakorra-punkt 9 — kollektiivlepingute seadus — II lugemisel — üle viia viimseks päevakorra-punktiks.

Põhjendan oma ettepanekut lühidalt. Sotsiaalkomisjonis ei lubatud mind oma kõnet lõpuni rääkida. (Vahelhüüe keskelt: See on huvitav, kes keelas?) See oli väga imelik nähtus. Et ma seal komisjonis esimees olen ja et abiesimeestest ühtki kohal ei olnud, siis ei leidnud ma muud teed, kui komisjonist lahkuda. Kui abiesimees oleks kohal olnud ja koosolekut juhatanud, oleksin mina võinud koosolekule edasi jääda, aga nii pidin mina koosolekult ühes oma rühmakaaslasega ja rahvaerakonna esindajaga lahkuma, kui nii vaenulikult ja sihilikult üles astuti minu vastu sotsialistide, koonduslaste ja vähemusrahvuste esindaja Grigorjev'i poolt. Selle tõttu mul ei läinud korda selles küsimuses komisjoni informeerida ja valgustada, ja ma olen täiesti kindel, kui mind oleks lastud lõpuni rääkida, siis ei oleks kollektiivlepingute seadust esitatud niisugusel kujul, nagu see praegu on. Seepärast tuleks pikemalt peatuda selle juures siin, ja et teiste seaduseelnõude vastuvõtmine seepärast takistatud ei saaks... (A. Anderkopp, tõe: Härra Tamm, kas võiks teada saada kui pikalt?) Mõni tund. Seepärast teen ettepaneku, kollektiivlepingute seadus üle viia viimseks päevakorra-punktiks.

E. Joonas (stp) (fakt. märk.): Härra Tamm ütles, et tema ei olevat saanud sotsiaalkomisjoni koosolekul sõna tarvitada seepärast, et tema ei olevat tahtnud esimehena sõna võtta, ja kuna abiesimehi ei ole kohal olnud, siis pidi ta ära minema. (Vahelhüüe pare-

malt poolt: Ei, nii see ei olnud!) Umbes nii, — mul pole käepärast stenogrammi. Faktilise märkusena pean tähendamisi, et härra Tamm on enim sotsiaalkomisjonis juhitanud koosolekut ja tundide kaupa ise seejuures sõna tarvitanud. Sedasama oleks ta võinud teha ka sellel koosolekul, kui oleks ainult tahtnud — keegi mingit takistust ei teinud.

K. Tamm (põl) (fakt. märk.): Kui kodukorra- ja seadusevastane ettepanek tehakse ja siiski arvatakse, et see seaduslik ja korrapärane on, siis on hea, kui on üks teine juhataja. Seepärast ei saanud ma sel korral koosolekut edasi juhatada.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Tamme ettepanek tagasi lükatud.

2. Teadaandmine H. Martinson'i ja E. Pesur'i Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma astumise ja sinna vastuvõtmise kohta.

Sekretär **J. Piiskar**: Riigikogu juhatusel on tulnud kaks teadaannet:

„Riigikogu juhatusel. Käesolevaga teatame, et Riigikogu liikmed H. Martinson ja E. Pesur on vastu võetud Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma. Toompeal, 26. märts 1929. Eesti sotsia-

listliku tööliste partei Riigikogu rühma nimel: Juhataja J. Vain. Sekretär J. Voiman.“

„Riigikogu juhatusel. Käesolevaga teatame, et oleme astunud Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma liikmeiks. Toompeal, 26. märts 1929. Riigikogu liikmed: H. Martinson. Ed. Pesur.“ (Vahelhüüe paremalt poolt: Kas sa näed, alles nüüd!)

Juhataja **K. Einbund**: Enne päeva-korra juurde asumist on mul Riigikogu liikmetele ette kanda: Vahepeal juhiti minu tähelepanu ebasüüdsale vahelhüüdele rkl. Ast'i kõne ajal läinud koosolekul. Rkl. Ast'i kõne parandamata stenogrammist loen: „Üksik diktaator võib olla geniaalne inimene, võib olla aumees, aga korrupsioon ja korruppeeritud vabameelsus, kui ta võimu juures on“... (K. Ast, stp: Ei ole õigel! Vale tekst! Mitte „vabameelsus“, vaid „vähemus“.) Sinna vahele on rkl. Sepp hüüdnud: „See on marruläinud hobunc.“ Ma leian, et see vahelhüüe on ebasüüdis ja teen rkl. Sepale selle eest märkuse. (L. Raudkepp, krst: Küll on aga mehed!)

(Koosolekut hakkab juhatama abiesimees **M. Martna**.)

3. Eesti-Prantsuse kaubanduse- ja laevandusekonventsiooni kinnitamise seadus — III lugemisel.

(Tekst III Rk. 8. istungj. pr. pr. lisades, vaata sisukord.)

4. Eesti kultuurkapitali seaduse § 3. muutmise seadus — III lugemisel.

(Tekst III Rk. 8. istungj. pr. pr. lisades, vaata sisukord.)

5. Tollinõukogude täiendamise, salakau-pade loetluse täiendamise ja salakaubaasjus trahvide ning tõkkeabinõude muutmise seadus — III lugemisel.

(Vaata tekst protokoll nr. 239 (40), veerg 1691—1694.)

6. Ärimaksu seaduse muutmise seadus — III lugemisel. (Vaata tekst protokoll nr. 239 (40), veerg 1694—1695.)

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Lehtman**.

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Klesment**.

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu III lugemisel ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

Üldkomisjoni aruandja **A. Jõeäär**: Ma kannan seaduseelnõu ette redaktsiooni komisjoni poolt soovitatuks tunnustatud parandustega.

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Tammann**: Kuna redaktsiooni komisjon on käesoleva seaduseelnõu läbi vaadanud, kannan selle ette redaktsiooni komisjoni poolt tehtud parandustega.

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu osade viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

7. Laevade kokkupõrke suhtes Üldkomisjoni aruandja **A. Tammann**:

teatud eeskirjade ühtlustamise konventsiooniga ühine seadus — III lugemisel. (Tekst III Rk. 8. istungj. pr. lisades, vaata sisukord.)

Kannan ette käesoleva seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni poolt tehtud parandustega.

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

8. Päästmise ja abiandmise suhtes merel teatud eeskirjade ühtlustamise konventsiooniga ühine seadus — III lugemisel. (Tekst III Rk. 8. istungj. pr. lisades, vaata sisukord.)

Üldkomisjoni aruandja **A. Tammann.**

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

9. Raudteesajanduse rahvusvahelise korra kohta käiva konventsiooni ja põhikirja ning sellele allakirjutamise protokollil kinnitamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Anderkopp.**

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

(Tekst III Rk. 8. istungj. pr. lisades, vaata sisukord.)

10. Kollektiivlepingute seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **J. Klesment** (loeb): Kollektiivlepingute seadus.

J. Tõnisson (rhy): Austatud Riigikogu liikmed! Lühidalt võin seletada, et see seaduseelnõu meile vastuvõtmatu on. Seaduseelnõus ei ole küll sanktsioone tema täitmatajätmise kohta... (Kohtuminister T. Kalbus: Seda ei saa, see on vabatahtlik.) Just sellegipärast, et see vabatahtlik on, aga see on siiski küllalt raske. Kui see sellel kujul maksma pannakse, siis sünnitab see meie ärielus kahtlemata sekeldusi.

§ 7-da järgi on see kollektiivleping juba päritav. Kui ettevõtte, mille kohta maksev kollektiivleping, läheb uue pidaja kätte vabatahtlikul võõrandamisel või parandamise teel, siis astub viimane kõigisse kollektiivlepinguga tingitud õigustesse ja kohustustesse.

Nõnda võetakse vabadus oma ettevõtet edasi anda, ilma et raskusi seejuures tuleks endale võtta. Peale selle on lugu nii, et kui see leping vastu võetakse, siis on kerge edaspidi jälle väikeste novellidega seda niikaugele viia, et see vabatahtlikuks ei jää, vaid sunduslikuks muutub. Kui meil tõesti peaks olema tarve tööstuseettevõtetes kollektiivlepingute järele, siis leiavad osalised ise tee, kuidas sääraseid lepinguid sõlmida. Seaduseandlikult seda küsimust kiires korras Riigikogu laialimineku viimasel koosolekul läbi viia, tähendab seesuguseid võimalusi luua, missuguseid kaalutud ei ole, näiteks § 2... (Vahelhüüe pahemalt poolt: See on vana küsimus!) Vana küsimus, aga meie oludes tuleb teotseda, kuidas see kasulik on. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Õpperaamatutes!) Õpperaamatutes ei tehta seadusi. Meil ei ole mingisugust tarvidust seda seadust kiires korras läbi viia. Kui tahetakse seda küsimust arutada, siis on tulevases Riigikogus selleks aega küll. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Mina ei kõnele sellest, mis teil võimalik on, vaid selle seaduseelnõu suhtes ütlen, et praegusel korral ei ole mingit põhjust seda seaduseelnõu kiires korras läbi viia, ja seepärast hääletan selle vastu. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Teie olete see „edulane“ seal. (J. Voiman, stp: Ja Teie olete see tagurluse pesa.) Ei tea, kus see „pesa“ Teil on.

J. Holberg (põl): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ei saa sugugi öelda, et kollektiivlepingutel ei ole suurt tähtsust just niioelda töö organiseerimise mõttes. Kui võtame aga meie olukorra ja meie olud, siis peab ütleva, et käesolev seadus on paberilipakas, see ei anna midagi kätte, kui mitte seda arvestada, et loob seadusliku korra, mis faktiliselt olemas.

Ma tahan veel tähelepanu pöörata teisele asjaolule, et näidata, mispärast sellel seadusel ei ole tähtsust. Kollektiivleping, see võib tagajärgi anda, kui mõlemad pooled organiseeritud ja kui mõlemalt poolt olemas kindlustused, mis lepingu täitmise kindlustavad. See tähendab, et tööandjad ja töölised peavad organiseeritud olema, ja sellel organisatsioonil peab olema püsiv ilme ja distsipliin, et kui leping sõlmitud, siis ka pooltel kindlustus oleks, et see täidetakse. Võime väga hästi ette kujutada, et tööandjatel on teatud juhtudel kasulik ja

soovitav sõlmida kollektiivlepinguid. Näiteks, kui üks tööstus saab kindlustuse kolme aasta jooksul, et töölised tööpoolest selle kolme aasta jooksul samadel tingimustel töötavad, nagu lepingu sõlmimisel siamaani, siis võib ta kindlasti ka enda saaduste hindu sama aja peale kindlaks määrata. Kui tuleme oma seaduse juurde, siis näeme, et on ära võetud kõigepealt see kindlustus. Tööliste organisatsioon on nii laialine, ja see ei ole stabiilne organisatsioon. (B. Eilman, stp: Ega see veel ei eelda seda, et seepärast ei ole tarvis teha kollektiivlepingut.) Noh, ega ma seda ei ütle, ma näitan, et meil ei ole mingisugust tarvidust selle järele, et tööliste organisatsioon ei ole kindel, ka lepingu täitmisel puudub kindlustus, ja seetõttu võime väga hästi ette kujutada, et kui üks ametiühisus teeb niisuguse lepingu, tulevad sinna elemendid juurde, kellel mingisugused teised huvid kui majanduslikud, näiteks poliitilised huvid, ja nii kistakse see ametiühisus lõhki ja ühes sellega ka tööleping. Tööleping ei ole säärasel kombel mingisugust kindlustust, ja seepärast sel mingisugust tähtsust minu arvamise järgi ei ole. (B. Eilman, stp: Just vastupidi—kollektiivleping rohkem seob.) Teie mõtlete seega oma ametiühinguid arendada ja kindlustada, kuid mina arvan, see on tühine lootus. (K. Tamm, põl: Härra Holberg, kas Teie panite tähele, et seletuskirja järgi on tööliste ametiühisuse aseaineks tööliste vanem.) Vaadake, ma tahan Riigikogule öelda, et see seaduseelnõu lasti vale seletuskirjaga Riigikogusse tulla, sellele lisati juurde teise eelnõu seletuskiri, kus öeldud, et tööliste ametiühingute asemel võib olla tööliste vanem, tähendab, lepingud võib sõlmida üksik füüsiline isik. (K. Tamm, põl: Aga kus see õige seletuskiri on?) Õiget ei ole. Praeguse eelnõu juures on ka seletuskiri, mis üldkomisjonis vastavalt tehtud, aga mis Riigikogusse tuli mitteõigena. Nii et valitsusse tuli see ühe eelnõuna, seal tehti see ümber, aga ei võetud sellesse eelnõusse enam endist seletuskirja, vaid selle asemel lisati see seletuskiri, mis praegu on. Mina arvan, et neist seisukohtadest välja minnes ei anna käesolev seaduseelnõu midagi positiivset ja sellega ei ole võimalik midagi kätte saada. Meie teame, et praegu tööandjad ei eita seda kollektiivlepingut põhimõttelikult, öeldakse, et see võib olla neile kasulik, aga praeguse olukorra juures ka eelnõu juures, kuidaviisi see kindlustab tööandjat... (O. Gustavson, stp: Kas trükitöölistel on kollektiivlepingud või mitte?) See on faktiline vahekord, aga meie peame ka seda arvestama, et trükitöö-

lised on kõige intelligentsemad töölised, paremini maksetavad ja iseseisvad, nad ei ole kellegi mõju all, radikaalse elemendi mõju all. Peab ütleva, et tööandjat saab alati teine pool, s. t. tööline, niiöelda pihus hoida seetõttu, et tal varandust on, teda võib alati lepingut täitma sundida. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Peale aluspesu ei ole tal midagi.) Nad ütlevad, kui meile tehakse kollektiivleping, see obligatsioonidega kindlustatakse, siis aga teine pool siin millegagi ei kindlusta lepingu täitmist.

K. Veiss (tp) (fakt. märk.): Kui ma õieti aru sain, siis rkl. Holberg väljendas siin midagi säärast ähvardust, et ei ole tööliste organisatsioonidel millegagi kindlustada kollektiivlepingute täitmist, et ametiühisused on nii nõrgad, et neid võib lõhki kiskuda. Tõsi on, et neid on ennemgi purustatud ja tulevikus võib seda samuti teha. Aga see tundub juba kui otsekohene ähvardus. Kuid pean tähelepanu, et praegusel esitatud kujul kollektiivleping ei ole kaetav, ei ettevõtjale ega kellelegi teisele, see eriti töölistele ei ütle midagi. (K. Päts, põl: Isegi vingerpussid mitte!) Vingerpussi saab nüüd niikuinii tehtud ja teie olete selles esimesed mehed. Siin ei ole üheski punktis säärast määrust, et kollektiivleping oleks kohustav. See on ainult võimalikkudel juhtudel sõlmitav, nii et kaotada ega võita ei ole siin ei meil ega teil õieti midagi.

K. Ast (stp): Ma ei kavatse, minu härrad, kuigi kaua kõneleda. Tahan ainult märkida asjaolu: kui härra Holberg arvab, et meil kollektiivlepingute järgi ei ole mingisugust suuremat tarvet, sest meil ei ole töölikond veel sedavõrt organiseerunud, siis selle vastu kõneleb ometi tegelik elu. Meil on tolajal, kui veel ei olnud vastu võetud kollektiivlepingute seadust, mis oleks kindlustanud nende lepingute pidamise, olnud lihtsad kollektiivkokkulepped, kuna tööandjad kui ka töölised on leidnud, et see on parim moodus töö- ja palgalolude reguleerimiseks. Nüüd vahepeal on olud sootu muutunud. Meil on ametiühisuste alal paar viimast aastat toonud pöörde, ja praegu oleks hiline öelda, et tööliste ametiühisused ei ole elujõulised, ei ole vastutusevõimelised. See tuleb ainult sellest, minu härrad, et teie asja ei tunne. See on üks asi. Teiseks pole kollektiivleping neis mais, kus seda kauemat aega kasutatakse, üldiselt tarvitusel, vaid ainult neis tööstustes ja üksikutel tööstusealadel, kus normaalselt seda käsitada võib. Järelikult saab kollektiivlepingu maksma pan-na vaid ainult seal, kus selleks normaalne pind.

Kui seaduses on selge norm ette nähtud, mis lepingule tagatise annab, siis on kerge kollektiivlepingut käsitada, sest siis on tal loomulik alus.

Edasi tahaksin veel öelda, et see küsimus, tähendab kollektiivlepingu seaduse küsimus, oli kaalumisel siis, kui praegune Riigivanem Rei alles Riigivanema kandidaat oli. Siis tuli tal kõigi rühmadega läbirääkimisi pidada selle küsimuse kohta, nende hulgas ka rahvaerakonna rühmaga. Härra Tõnisson oli minu peale pahane, kui ma üldaruandjana julgesin tema mõtete kõikuvust nimetada. Ma olen tahtmata sunnitud seda asja jällegi uuesti puudutama. Kui praegused valitsuses olevad rühmad valitsuse moodustamise kokkuleppe läbirääkimisi pidasid, siis võttis sellest osa ka rahvaerakond ning asus kollektiivlepingu asjus neile alustele, millele praegune valitsuse poolt esitatud kollektiivlepingu seaduseelnõu rajatud. Järelikult ... (O. Gustavson, stp: Järelikult...?) Järelikult — tehke ise järeldus.

J. Tõnisson (rhv): Austatud Riigikogu liikmed! Et koalitsiooni kujundamisel kollektiivlepingute asjast on kõneldud, ja et seal teatavate aluste poolest ka on teatud kokkuleppele esialgselt jõutud, see ei kohusta meid Riigikogu viimsel silmapilgul vastu võtma seda seaduseelnõu nii, nagu see esitatud. Kui on tarvis seda küsimust reguleerida, siis võib seda teha IV Riigikogu täie rahuga, võib järele kaaluda neid võimalusi, mis praeguses seaduses olemas, ja võib tarvilikul korral neid teisiti pöörata ja vormuleerida.

Kui meie siin hakkame kõnelema, kuidas seda seadust tarvis läbi viia, siis istume meie väga kaua, ja just sellepärast, et praegu ei ole suurt tarvidust seda seadust ruttu läbi viia, ei arva ma tarvilikuks, et meie seda seaduseelnõu viimsel silmapilgul peame arutama. Sellepärast olen mina vastu olnud. Praegusel kujul võib see, iseäranis kui seal need üleminevad lepingud ette nähakse, raskusi tuua rohkem kui tarvis. Ja sellelt seisukohalt ei ole mina mingeid põhimõtteid muutnud, vaid minu kaalutlused on praktilised. Ja ei saagi nõuda, et kui kõne oli esialgselt kokkuleppes meie koalitsiooni mineku korraks, siis meie sellepärast oleksime kohustatud nüüd kõike heaks võtma, mis meile pakutakse! Nii võidakse ainult isiklikku mängu mängida, kui tullakse nüüd etteheiteid tegema. (J. Voiman, stp: Aga need etteheited on õigustatud!) Millest nad õigustatud on? Kui meie siin tahame seda seaduseelnõu arutama hakata, siis võtab see hulga aega, ja mina arvan, et see kellegi huvides ei ole.

A. Jõeäär (stp) (fakt. märk.): Faktilise märkusena pean tähendama, et seaduseelnõu sel kujul, nagu see Riigikogule esitatud, leidis üldkomisjonis pooldamist ka rahvaerakonna esindaja poolt. Seal võeti tema ettepanekul mõned muudatused ette. Muu seas jäeti välja karistus selle eest, kui ei täideta seaduse nõuet teatamise üle kollektiivlepingu sõlmimisest. Seega omandas seadus täiesti säärase kuju, et see komisjonis rahvaerakonna esindajale vastuvõetav oli. Sel kujul on seadus ka Riigikogule esitatud.

Aruandja **J. Klesment** (lõpusõna): Rkl. härra Tõnisson ütles muu seas, et kui töösturid ja töölised leiavad tarvilikuks kollektiivlepinguid sõlmida, küll nad siis leiavad ka alused selleks. Selles lugu seisabki, et nad seda alust ei leia. Nad ei saa kollektiivlepingut sõlmida, kuna vastavat seadust ei ole. Meie teame, et Balti Eraseaduses kui ka teistes seadustes on terve rida norme ette nähtud, mis reguleerivad korda, kuidas individuaalpepinguid sõlmida, mis kõnelevad nende täitmisest ja tagajärgedest, kui lepingut ei täideta. Kollektiivlepingute kohta ei ole meie maksvates seadustes ühtki paragrahvi. Kui nüüd tegelik elu on näidanud, et kollektiivlepingute järele tarvidus on tekkinud, — meie teame, on ju rätsepätööstuses ja ka trükitööstuses kollektiivlepingud kõne all — siis peab seaduseandja vastavad normid looma, mis säärase lepingute loomise võimaldaksid. Kui kollektiivlepingud sõlmitakse ilma seaduseta, siis ei kindlusta need kumbagi poolt.

Härra Veiler tähendas I lugemisel, et seaduslike normide puudumine töösturite seisukohalt kollektiivlepingute tegemise raskeks on teinud. Siin peab seaduseandja vastava normeeriva seaduse andma. Härra Holberg arvas, et selle seaduse järele tarvidust ei ole selles mõttes, et talle sisu anda ei suudeta, kuna mõlemad pooled ei ole organiseeritud. Võibolla, et tal selles suhtes õigus on, et kõik töölised niivõrt organiseeritud ei ole, et nad võiksid kollektiivlepinguid sõlmida. Mina ütlen aga, et kui meil on üks ainuski liik töölisi, ja neid on, kes kollektiivlepingut sõlmida võivad, siis juba nende jaoks on seaduse väljandmine tarvilik. Elu edeneb meil samuti kui mujal maades, tekivad tugevad tööliste ja töösturite organisatsioonid, ja neile on tingimata tarvilik seaduslikku alust kollektiivlepingute sõlmimiseks. (J. Tõnisson, rhv: Mispärast see enne tulevat sügiset nii rutuline on?) Kui öeldakse, et meie tööliste organisatsioonid pole püsivad, on distsipliinita, siis, austatud härrad Riigikogu liikmed, ei sunni keegi ettevõtjaid ebapüsiva organisatsiooniga lepingut sõlmima. Kollektiivlepinguid võib

sõlmida ainult, kui mõlemad pooled seda tahavad, kellelegi seda peale sundida ei saa. Kui ettevõtja näeb, et ta selle või teise tööliste organisatsiooniga ei saa kollektiivlepingut sõlmida, siis ta ei sõlmi seda lepingut. See seadus iseenesest ei pane kellelegi mingisuguseid kohustusi, vaid see loob võimaluse, et võidakse töölepinguid sõlmida kollektiivlepingute alusel, nagu see on välisriikides.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) 42 häälega 29 hääle vastu on pealkiri vastu võetud.

§ 1 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

§ 1. Kollektiivleping on kokkulepe ühelt poolt tööliste ühingu või mitme ühingu ning teiselt poolt tööandjate ühingu või mitme ühingu või üksikute tööandjate vahel töölepingute tingimuste kohta, millistele peavad vastama töölepingud asjaosaliste isikute vahel.

§ 2 võetakse muutmata vastu 48 häälega 27 hääle vastu.

§ 2. Kui kollektiivlepingus ei ole kokku lepitud teisiti, peavad asjaosalised tööandjad sõlmima kõik lepingud kolmandate isikutega samal tööalal, mida käsitab kollektiivleping, kollektiivlepingus tähendatud tingimustel.

§§ 3—6 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

§ 3. Asjaosaliste vahel sõlmitavates, kui ka § 2 tähendatud töölepingutes ettenähtud tingimused, mis käivad vastu kollektiivlepingutes ettenähtud tingimustele, loetakse tühisteks, välja arvatud juhud, kui nad lubavad kollektiivlepingu järgi või kui nad sisaldavad paremaid töötingimusi tööliste suhtes.

Tühiste tingimuste asemele astuvad kollektiivlepingu vastavad eeskirjad.

§ 4. Asjaosalisteks loetakse eelmiste paragrahvide mõttes tööandjaid, kes on kollektiivlepingu poolteks, või töölisi ja tööandjaid, kes on kollektiivlepingu sõlminud ühingute liikmed.

§ 5. Maksvad on ainult kirjalikult sõlmitud kollektiivlepingud. Kollektiivleping hakkab maksma päevast, mil lepingusõlmijad pooled või üks nendest on lepingu sõlmimisest teatanud töö-hoolekandeministeeriumile, kui lepingus endas pole selleks hilisemat tähtaega ette nähtud.

§ 6. Iga tööliste või tööandjate ühing või üksik tööandja, kes ei ole kollektiivlepinguga seotud, võib viimasega ühineda kollektiivlepingu poolte nõusolekul, sellest teatades töö-hoolekandeministeeriumile. Ühinemine hakkab maksma töö-hoolekandeministeeriumile teatamise päevast.

Aruandja **J. Klesment** (loeb):

§ 7. Kui ettevõtte, mille kohta on maksev kollektiivleping, läheb uue pidaja kätte vabatahtlikul võõrandamisel või päranduse teel, siis astub viimane kõikidesse kollektiivlepinguga tingitud õigustesse ja kohustustesse.

A. Veiler (töer): Mina põhjendasin juba I lugemisel ja näitasin, et käesoleva seaduse üks halvadest külgedest on § 7, kus see leping, mille sõlminud endine omanik, kõigi kohustustega automaatselt üle läheb uuele omanikule. Ma saan aru, kui need õigused ja kohustused pärijale üle lähevad, aga uuele omanikule võib see tegelikus elus väga palju arusaamatusi tekitada. Seda arvesse võttes, et pärijale õigused ja kohustused niikuinii üle lähevad, ja kui kustutada ainult sõnad „läheb uue pidaja kätte vabatahtlikul võõrandamisel“, siis kaotab paragrahv oma mõtte, sellepärast teen ettepaneku,

§ 7 tervelt kustutada.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) § 7. poolt on 35 häält, vastu 34. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Poolt on 40 häält, vastu 46 häält ja erapooletuid 2, seega on § 7 tagasi lükatud.

§ 8 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

§ 8. Kollektiivlepinguid võib sõlmida:

- 1) määratud aja peale, kuid mitte üle viie aasta,
- 2) määramata aja peale, ning
- 3) teatud ettevõtte kestvuse peale.

§ 9 võetakse muutmata vastu 46 häälega 28 hääle vastu.

§ 9. Kui ei ole kokku lepitud teisiti, loetakse määratud aja peale sõlmitud kollektiivleping oma tähtaja möödumisel määramata aja peale sõlmitud kollektiivlepinguks.

Aruandja **J. Klesment** (loeb):

§ 10. Määramata aja peale sõlmitud kollektiivlepingu võib kumbki pool lõpetada, sellest teatades vastaspoolele töö-hoolekandeministeeriumi kaudu vähemalt kaks kuud ette, kui ei ole tähtaja suhtes kokku lepitud teisiti.

Töö-hoolekandeministeerium teeb lahtiütlemise teadaande viibimata teatavaks teisele poolele.

Kui kollektiivlepingu mõneks pooleks on mitu tööliste või tööandjate ühingu või mitu tööandjat, tuleb kollektiivlepingust lahtiütleva ühingu või tööandjal eelmises lõikes tähendatud teadaanne saata töö-hoolekandeministee-

riumile, kes teatab sellest kõikidele ühingutele või üksikutele tööandjatele, kellega kollektiivleping sõlmitud.

Maksev on ainult kirjalik teatamine.

A. Veiler (töer): Ma teen ettepaneku, kustutada selles paragrahvis kolmas lõige, kui ilmaaegne ilukirjanduse osa, sest esimene lõige ütleb ära, kuidas lepingu ülesütlemist toimitakse ühelt või teiselt poolt. Kolmas lõige kirjeldab seda lähemalt, ja minu arusaamise järgi on see täiesti ilmaaegne, kuna see kõik I lõikes on öeldud.

Edasi teen paranduse, teine lõige võtta täiesti uues redaktsioonis, millest ma juba I lugemisel kõnelesin, nimelt et selge oleks, mis momendist ülesütleamiseks tarvilik kaks kuud lugema hakkab. Nagu I lõikes tähendatud, tuleb lepingute ülesütlemist toimida kaks kuud ette, kuid seaduses ei ole selge, mis momendist see 2 kuud maksuma hakkab, kas sellest momendist, kui kumbki pool kirja saadab. Ma võtaksin selle keskmise momendi, nimelt kui kiri on töö-hoolekandeministeeriumi jõudnud ja seal registreeritud. Seaduses peab selgus valitsema, ja selle selguse tooks minu poolt esitatud parandus. Teen ettepaneku,

teine lõige vastu võtta järgmiselt: „Kollektiivlepingu ülesütlemise tähtaeg hakkab maksuma, arvates vastava teadaande registreerimisest töö-hoolekandeministeeriumis.“

Aruandja **J. Klesment** (lõpusõna): Kuna härra Veiler'i viimane parandus selgust toob § 10. esimese lõike juurde, on võimalik selle parandusega ühineda. Samuti võin ühineda III lõike kustutamise, seepärast et see on I lõike kordamine. Nii et ma ühinen mõlema härra Veiler'i poolt tehtud ettepanekuga.

Juhataja **M. Martna**: Kuna aruandja ettepanekutega on ühinenud, ei tule need hääletamisele.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 10 ühes parandustega vastu võetud.

§§ 11—14 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

§ 11. Kahe nädala kestel, arvates kollektiivlepingu allakirjutamise päevast, peavad kollektiivlepingu allakirjutanud isikud esitama ühe ära kirja kollektiivlepingust töö-hoolekandeministeeriumile.

§ 12. Kollektiivlepingu sõlminud ühingu võivad ilma eriliste volitusteta esineda kohtus oma liikmete eest, kelle suhtes on rikutud kollektiivlepingut.

§ 13. Kollektiivlepingud, samuti ka kõik kirjavahetus nende suhtes on tempelmaksust vabad.

§ 14. Kollektiivlepingu uueks tähtajaks pikendamise, samuti ka poolte nõusolekul lepingusse kantavate muudatuste ja täienduste ning § 7 ettenähtud muudatuste üle teatatakse töö-hoolekandeministeeriumile § 11 ettenähtud korras.

Aruandja **J. Klesment** (loeb):

§ 15. Käesoleva seaduse täitmise järelevalve on tööinspektorite ülesanne.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Mulle näib, et enamuse on vastu. (Hüüded: Lugeda!) (Hääletatakse.) (M. Martinson, põl: Juhataja pangu endale prillid pähe, kui siia poole vaatab. — Töö-hoolekande- ja haridusminister L. Johanson: Nii teravasti ei tohi juhatajale öelda.) § 15. poolt on 49 häält, vastu 26 häält, seega on § 15 vastu võetud.

11. Perekonnaseisu ametnikkude vaimulikkude ja nende perekondade pensionikapitali seadus — II lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Sternfeldt**: I ja II lugemise vahel on redaktsiooni komisjon selle seaduseelnõu läbi vaadanud, ja ma kannan seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega ette.

(Loeb): „Perekonnaseisu ametnikkude vaimulikkude ja nende perekondade pensionikapitali seadus.“

P. Baranin (vn): Господа депутаты! Нам часто приходится слышать от юристов, что парламент принимает очень много плохих законов. Обсуждаемый нами законопроект можно тоже отнести к этому разряду. Объясняется это тем, что у нас не было достаточно времени для его обсуждения.

Принципиально против обсуждаемого законопроекта я говорить не могу. С принципиальной точки зрения я согласен был бы его поддержать, но только не в редакции, представленной финансовой комиссией. Здесь можно отметить следующее положение: Государственная власть назначает денежное вспомоществование церкви, что свидетельствует о повороте в государственной политике. Такой поворот можно приветствовать, ибо это есть первый шаг к сближению церкви с государством, или наоборот. Но повторяю, условия вспомоществова-

ния, указанные в законе, — не приемлемы и неудачны. Если считать, что цель сего законопроекта — оказать всем существующим церковным об'единениям известного рода материальную поддержку, то форма, в которую выражается эта поддержка, не подходяща. Если государство признало, что церкви надо оказывать помощь, то только принцип и должен быть выражен в законе. Если же мы выдачу этой помощи обуславливаем выполнением каких-то работ возлагаемых на священнослужителей, то я это рассматриваю не как помощь, а как плату за произведенные работы. А если так, то в законе следовало бы указать, что за регистрацию семейных положений церковно-служителями, последним полагается такое-то жалование, а отнюдь не пенсия. Против такой постановки вопроса я не возражал бы.

Если же закон предусматривает выдачу пенсии, то таковую нельзя обуславливать обязанностью производства какой-то регистрации. Когда государство желает назначить церковно-служащим пенсию, то это следует делать на основании уже существующих законов о пенсии. И если по существующим законам церковно-служители этими правами не пользуются, то нужно внести в эти законы необходимые поправки. Это было бы правильно. Но здесь совершенно другое.

Здесь мы видим, что по каким-то мотивам восторжествовала точка зрения наиболее благоприятного отношения к церкви со стороны государства. Следовательно эту точку зрения надо проводить в жизнь без всяких оговорок, имея в виду все церковные об'единения. То-есть, чтобы все церковные об'единения, на основании сего закона, пользовались одинаковыми правами. Между тем, мы видим, что согласно § 3 обсуждаемого законопроекта материальной помощью со стороны государства могут пользоваться только часть наших граждан, а именно лютеранская консистория и православный синод. В отношении же других церковных об'единений, хотя и имеется указание в § 2, но § 3 так сконструирован, что другие об'единения этими суммами воспользоваться не могут.

Не может воспользоваться этими суммами русская часть православных, и совершенно не могут воспользоваться этими пособиями старообрядцы. Старообрядцы, согласно этому закону, не получат ни одного пенса. Если принять во вни-

мание, что согласно наших основных законов все граждане равны в правах, то и специальные законы должны вырабатываться в полном согласии с основными законами, то-есть, эти законы должны давать всем одинаковые права и преимущества.

Но к сожалению в жизни получается далеко не так. Например старообрядцы не могли до сего времени пользоваться в полной мере правами, предоставляемыми основным законом. Дети старообрядцев до сего времени не могут праздновать в школах праздники по старому стилю. А это моральное ущемление в правах. Обсуждаемый же закон ограничивает старообрядцев в материальных правах.

По этим соображениям я считаю невозможным принять этот закон в спешном порядке. В финансовой комиссии он прошел чрезвычайно быстро. За краткостью времени нельзя было внести соответствующих поправок. Да и времени было так мало, что трудно было бы поправки обсудить. По сему, признавая этот закон неприемлемым, я считаю, что принятие его в Государственном Собрании является преждевременным. Достаточно того, что Государственное Собрание принципиально согласилось на материальную поддержку церкви.

Детальную же разработку законопроекта предоставим четвертому Государственному Собранию.

По этим соображениям я предлагаю в этой сессии законопроект отклонить.

A. Kerem (rhv): Teen ettepaneku, võtta seaduse pealkirjaks: „Koguduste ametnikkude ja teenijate ning nende perekondade pensioni seadus.“

I lugemisel kandsin motiivid ette, ja need oleksid lühidalt järgmised: et seadusele laiemat sisu anda, et seaduse alla ei kuuluks ainult koguduse õpetajad, kes perekonnaseisu ametnikud-vaimulikud, vaid et siia käiksid ka teised ametnikud. Seepärast teen selle ettepaneku.

Aruandja A. Sternfeldt (lõpusõna): Täheandan härra Baranin'i väidetele seda, et see küsimus oli arutamisel rahaasjanduse komisjonis ja alamkomisjonis, kus need seisukohad läbi kaaluti. Seletasin esimesel lugemisel, et pensionimaksmise aluseks on võetud see asjaolu, et vaimulikud täidavad perekonnaseisu ametnikkude ülesandeid.

Need vanausulised, kellest härra Baranin rääkis, ei ole neid ülesandeid kunagi täitnud.

Teiselt poolt on seda silmas peetud, et varandused on kogudustelt võetud. Vänausulistelt ei ole ka varandusi võõrandatud.

Mis puutub härra Kerem'i ettepanekusse, siis pooldan seda ettepanekut isiklikult, kuid rahaasjanduse komisjoni aruandjana ei saa seda pooldada, sest see laiendab pensionisaajate arvu, kuna selleks ei ole siin ette nähtud summasid ja võimalusi.

Juhataja **M. Martna:** (Hääletatakse.) Rkl. Kerem'i ettepaneku poolt on 25, vastu 38 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on pealkiri vastu võetud.

Aruandja **A. Sternfeldt** (loeb): § 1. Töö- ja hoolekandeministeeriumi juurde asutatakse Perekonnaseisu ametnikkude-vaimulikude ja nende perekondade pensionikapital.

A. Kerem (rhv): Teen ettepaneku, § 1. vastu võtta järgmiselt: „§ 1. Haridus- ja sotsiaalministeeriumi juurde luuakse koguduste ametnikkude ja teenijate ning nende perekondade pensioni kapital.“

Aruandja **A. Sternfeldt** (lõpusõna): Mina ei saa seda ettepanekut pooldada samadel motiividel, mida nimetasin pealkirja juures.

Juhataja **M. Martna:** (Hääletatakse.) Rkl. Kerem'i ettepaneku poolt on 30 häält, vastu 37 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 1 vastu võetud.

Aruandja **A. Sternfeldt** (loeb): § 2. Eelmises (§ 1) paragrahvis tähendatud kapitali määratakse igal aastal asundusekapitali eelarvega (Asundusekapitali seaduse § 3 p. 13) 30.000 krooni.

A. Kerem (rhv): Teen ettepaneku, § 2 vastu võtta järgmiselt: „§ 2. Eelmises (§ 1) paragrahvis tähendatud kapitali määratakse igal aastal riigi eelarve kaudu 30.000 krooni.“

Kui asundusekapitalile pannakse õpetajatele pensionimaksimine, siis ei ole see normaalne. Minule paistab, et pensionimaksimine õpetajatele oleks õigem riigi eelarve kaudu. Mis aga summasse puutub, siis ei ole kergem opositsioonil suuremat summat näidata, kui valitseval koalitsioonil. Kui valitsev koalitsioon peaks suurema summa leidma selleks otstar-

beks, siis võiksime rahuliku südamega suurema summa poolt hääletada.

A. Sternfeldt (krst): Panen ette, § 2. pärast sõnu „(Asundusekapitali seaduse § 3 p. 13)“ võtta „30.000 krooni“ asemele „36.000 krooni“.

Ja kui see ettepanek ei peaks läbi minema, siis teen ettepaneku,

§ 2. pärast sõnu „(Asundusekapitali seaduse § 3 p. 13)“ juurde lisada sõna „vähemalt“ 30.000 krooni.

Juhataja **M. Martna:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Sternfeldt'i esimene ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Sternfeldt'i teine ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Kerem'i ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2 vastu võetud.

Aruandja **A. Sternfeldt** (loeb):

§ 3. Pensionikapitali summad jagatakse haridus- ja sotsiaalministri ettepanekul Vabariigi Valitsuse poolt määratud alustel ja korras igal aastal Eesti evangeeliumi-luteriusu, apostliku-õigeusu kiriku ja väljaspool nimetatud kirikuid seisvate samausuliste koguduste vahel, kelle ametnikud-vaimulikud perekonnaseisu muudatusi registreerivad, vastavalt tähendatud kirikutesse ja üksikkogudustesse kuuluvate koguduste liikmete arvule.

A. Kerem (rhv): Vastavalt minu eelmistele ettepanekutele panen ette,

§ 3 vastu võtta järgmiselt: „§ 3. Pensionikapitali summad jagatakse haridus- ja sotsiaalministri ettepanekul Vabariigi Valitsuse poolt kindlaksmääratud alustel ja korras igal aastal ära Eesti evangeeliumi-luteriusu konsistooriumi, apostliku-õigeusu kiriku sinodi ja väljaspool nimetatud kirikute keskvalitsusi seisvate registreeritud koguduste vahel, vastavalt tähendatud kiriku keskvalitsuste ja üksikkoguduste ära kuuluvate koguduste liikmete arvule.“

Th. Tallmeister (töer): Teen ettepaneku,

§ 3 vastu võtta järgmises redaktsioonis: „Pensionikapitali summad jagatakse haridus- ja sotsiaalministri ettepanekul Vabariigi Valitsuse poolt kindlaksmääratud alustel ja korras igal aastal ära nende

koguduste vahel, kelle ametnikud-vaimulikud registreerivad perekonnaseisu muudatusi, vastavalt tähendatud koguduste liikmete arvule.“

Minu arusaamise järgi ei ole mingit mõtet siin kiriku keskvalitsusi sisse võtta. Perekonnaseisu seadus ütleb selgel kujul, et perekonnaseisu ametnikud alluvad siseministeeriumile, ja alluvuse korras ei ole midagi tegemist keskvalitsusega. Pensioni määramisel tuleb aga keskvalitsus siia hulka, kellest Perekonnaseisu seadus midagi ei kõnele. Mulle näib, kui säärane kapital asutatakse, et see otsekohe ära tuleb jagada nende koguduste vahel, kelle ametnikud perekonnaseisu kohuseid täidavad, kes vastavat tööd on teinud.

A. Sternfeldt (krst): Pean selle ettepaneku vastu vaidlema käesoleva seaduse otstarbekohasuse mõttes. Sellest väikesest summast ei ole võimalik üksikutele kogudustele pensionikapitali asutada. Ka on suurem osa koguduste esindajaist soovinud, et pensionikapital ühises kassas ja ühises kohas oleks, kust pensionimaksimist otstarbekohasemalt saaks korraldada. Peale selle ei vasta rkl. Tallmeistri ettepanek sellele paragrahvile, sest see on õieti neljanda paragrahvi küsimus, kuna kolmandas paragrahvis ei räägita muust, kui Eesti evangeeliumi-luteriusu ja apostliku-õiguse kogudustest. Selles mõttes pean selle ettepaneku vastu vaidlema.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Kerem'i ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Rkl. Tallmeistri ettepaneku poolt on 32 häält, vastu 36 häält. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Poolt on 47 häält, vastu 41 häält, seega on § 3 vastu võetud rkl. Tallmeistri poolt ettepanud kujul ning langeb ära § 3 komisjoni redaktsioonis.

Aruandja **A. Sternfeldt** (loeb):

§ 4. Paragrahv 3. tähendatud kirikute keskvalitsused ja üksikogudused kasutavad sama paragrahvi alusel neile määratud summasid pensioni või toetuse maksmiseks vanaduse ja haiguse puhul perekonnaseisu ametnikkudele-vaimulikkudele, kui ka vaimulikkudele, kes olnud kiriku ametis enne Perekonnaseisu seaduse maksmahakkamist ja tolleaegsete seaduste järgi registreerinud perekonnaseisu muudatusi, kuid enne Perekonnaseisu seaduse maksmahakkamist ametist lahkunud haiguse või vanaduse pärast, ning samuti elloetletud vaimulikkude surma puhul nende perekondadele.

Pension ei maksta vaimulikkudele, kes ei ole täitnud kiriku ametis olles perekonnaseisu ametniku kohuseid või loobunud või vallandatud nende täitmisest, samuti ka mitte seesuguste vaimulikkude perekondadele.

A. Kerem (rhv): Ma teen ettepaneku, § 4 järgmiselt vastu võtta: „§ 4. Käesoleva seaduse § 3. tähendatud kirikute keskvalitsused ja üksikogudused kasutavad sama paragrahvi alusel neile määratud summasid pensioni või toetuse maksmiseks vanaduse ja haiguse puhul käesoleva seaduse § 1. ettenähtud isikutele.

Toetust võib maksta § 1. nimetatud isikutele ka neil kordadel, kui nad enne käesoleva seaduse maksmahakkamist on oma kohalt lahkunud kas haiguse või vanaduse pärast ning samuti eelpool loetletud ametnikkude ja teenijate surma puhul nende perekondadele.“

Th. Tallmeister (töer): Et käesolevat paragrahvi kokkukõlastada vastuvõetud § 3. tekstiga, teen ettepaneku,

käesoleva paragrahvi esimeses ja teises reas maha tõmmata sõnad: „kirikute keskvalitsused ja üksik“,

nii et tekst kõlaks järgmiselt: „Paragrahv 3. tähendatud kogudused kasutavad...“ j.n.e.

A. Tammann (töer): § 4. teine lõige kõneleb vaimulikkudest perekonnaseisu ametniku kohustetäitjatest, kes pensioni ei saa, ja siin on loetletud need, kes oma kohuseid ei ole täitnud, või nende täitmisest loobunud. Ma teeksin paranduse-ettepaneku, et siia võetaks ka need perekonnaseisu ametnikud, kes ametist vallandatud, sest see on palju tugevam moment, mille alusel peaks pensioni saamisest ilma jääma. (Vahelhüüe paremalt poolt: Päril õigel!) Panen ette,

§ 4. teine lõige vastu võtta järgmiselt: „Pension ei maksta vaimulikkudele, kes kiriku ametis olles perekonnaseisu ametniku kohuseid ei ole täitnud või nende täitmisest loobunud või vallandatud, samuti ka mitte seesuguste vaimulikkude perekondadele.“

Aruandja **A. Sternfeldt** (lõpusõna): Mina isiklikult pooldan täiesti rkl. Kerem'i ettepanekut, (M. Martinson, põl: Aga hääletate vastu.) sest see on laiem ja annab laiemad võimalused pensioni andmiseks, kuid kui aruandja ei saa ma selle ettepaneku poolt olla, sest rahaasjanduse komisjonis ei olnud see küsimus nii laias ulatuses kaalumisel.

Mis puutub rkl. Tallmeistri ettepanekusse, siis rikub see seaduse ühtluse, sest terve see seaduseelnõu on välja töötatud selles mõttes, et kiriku keskvalitsuste kaudu antakse summad väljamaksmiseks, ja seepärast vaidlen ka rkl. Tallmeistri ettepaneku vastu. (A. Anderkopp, tüer: Aga mispärast Tammann'i ettepanekut ei poolda?) Aga aruandja ei öelnud midagi Tammann'i ettepaneku kohta. Mis puutub härra Tammann'i ettepanekusse, siis seda pooldan, sest see on täiesti pensioni maksmise põhimõttega kokkukõlas.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Rkl. Kerem'i ettepanek on nähtava enamusega tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Tallmeistri ettepanek vastu võetud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Tammann'i ettepanek vastu võetud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 4 ühes parandustega vastu võetud.

§§ 5—7 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

§ 5. Pensioni ja toetuse saamise üksikasjalikumad tingimused, määrad ja pensionide ning toetuste andmise ning valitsemise kord määratakse Vabariigi Valitsuse määrusega.

§ 6. Töö- ja hoolekandeministeriumil on õigus kontrollida käesolevas seaduses käsitatava kapitali summade tarvitamist ja selleks nõuda tähendatud summade tarvitajatelt tarvilikke teateid.

§ 7. Käesolev seadus hakkab maksma 1. aprillil 1929.

12. Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse põhjal määratud pensionide kõrgendamise seadus — III lugemisel.
(Vaata tekst protokoll

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Klesment**: Kannan ette seaduseelnõu III lugemisel nii, nagu see redaktsiooni komisjoni poolt parandatud.

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu paragrahvide

nr. 239(40),
veerg 1705 —
1707.)

13. Riigi- ja omavalitsuse-teenijate pensioniseaduse põhjal määratud pensionide kõrgendamise seadus — III lugemisel.
(Vaata tekst protokoll nr. 239(40),
veerg 1707.)

14. Riigi asutustes ja ettevõtetes töötavate tööliste pensioniseaduse §§ 3, 4, 5, 8, 24 ja 26 muutmise seadus — III lugemisel.
(Vaata tekst protokoll nr. 239(40),
veerg 1707—1710.)

15. K. Ast'i sõnavõtmine isiklikus asjas.

viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Klesment**: Kannan ette seaduseelnõu III lugemisel nii, nagu see redaktsiooni komisjoni poolt parandatud.

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Klesment**.

Seaduseelnõu ühes redaktsiooniliste parandustega võetakse nähtava enamusega vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel redaktsiooni komisjoni andmata.

K. Ast (stp) (isikl. asj.): Minu stenogrammis on järgmist öeldud: „Siis juba parem otsekohene diktatuur, kui varjatud diktatuur. Üksik diktaator võib olla geniaalne inimene, võib olla aumees, aga korruptsioon ja korrupeeritud vabameelsus, kui ta võimu juures on“... j.n.e. Siin on eksitus. Ma ei öelnud mitte „vabameelsus“ vaid „vähemus“.

Teiseks on vahelhüüe rkl. Sepa poolt: „See on marru läinud hobune.“ Sellele vastan: Iga loom teeb häält selle järgi, kuidas looja talle hääle andnud.

Juhataja **M. Martna**: Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 22.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund**.

Abiesimees **M. Martna**.

Abisekretär **J. Piiskar**.

